

Baltijas Semkopis.

Apsteļamā:

Redakcijas mājā, Jelgavā, Ratoļu-celā Nr. 2.
Rihgā: Schillinga, Kapteina un Lušawa grahmatu-
bodis un pee kopmana Verchendorff, pilf. Raktu-celā
Nr. 13. Zītas pilfētās: wišas grahmatu-bodis.
Uf laukem: pee pagasta-waldehm, mahzitateem,
školotajeem, ic.

4. gads.

Rihgā, tanī 23. augstā.

Mafā:

Ar Peelitumu: par gadu 3 rubi, par 1/2 gadu 1 r. 60 f.
Bez Peelituma: par gadu 2 rubi, par 1/2 gadu 1 r. 10 f.
Par peesūtīšanū ar pastaš uf katru ešemplari, ween'
alga waj ar jeb beš Peelituma, jamatšā 60 kap. par g.
un 35 kap. par 1/2 g. Študinajūm us peenem wišās
apsteļamās weetas pret 8 kap. par šķū rindinū.

№ 34.

Vihds ar Baltijas Semkopi it nedelas isnahš Peelitums ar stahsteem un derigu laika-kawekli;

mafā 1 rub. par gadu, 50 kap. par pusgadu.

1878.

Saimneezibas nodafa.

Puhti jeb melnplauku kweešchi.

Jebšchu par kweešchu puhtem jeb melnplaukahn šhini laikraštā jau runats (Šk. 1875 g. Nr. 20 un 1876. g. Nr. 24), tad tomehr ar pateizibu usnemam ir šcho pašā sehšchanas-laikā mums eesūtito rakstu, kurā beš tam wehl šchi leeta. jo plaschaki pahrrunata. Zeen. eesūtitašs raksta: Šchogad gandrihs it wišur, bet ihpašchi Jelgawas apgabalā par labeem kweešchem, ir weeglakās semēs, war preezatees. Tomehr dascham semkopim šchee preeki teel masinati, kad wišch sawu lauzinu usmanigaki apluhko, jo starp labahm wahrpahm eerauga ari puhtainas wahrpinas, kuras pee kulšchanas graudus ne-atmet, bet wehl ari labus graudus gluschi melnus. apfehšā un zaur to preešch pahrdoschanas daudš sliktakus padara, tadeht ka gan drihs ar weenu starp puhtaineem un labeem kweešchem leela zenu starpiba pastahw. Šchai nebuhschanai gribedams daudš mas želā stahtees, domaju šcheitan zeen. semkopjeem, kas par puhtem daudš mas šo wehlahs finat, ar kahdu wahrdū islihdset un minus ar šcho kweešchu šlimibu tik tahl eepašhstinat, ka tee tai daudš mas waretu preti strahdat un zaur to no šchades isfargatees.

Dabas pehtitaji un augsti mahziti wihti ir atraduschi un peerahduschi, ka daschadu slapjumu eeskahbschana un ruhgschana, daschadu leetu buhbescha (? Red.) un peleschana, ja, pat augu un dšihwneeku meefas (weelas, kermena) truhdeschana noteel zaur loti mahahm, ar ne-apbrunotahm azihm ne mas redsamahm, putekščku sehnitehm un zaur winu loti ohtru isplehschanos un wairošchanos.

Šchis putekļu sehnites nu ir daudš un daschadas, jo dabas pehtitaji jau tagad škaita to lihds 8000. Par peem.: alus ruhgschana bruhšchōs noteel zaur rauga sehniti, jo raugs wairak ne kas naw, ka rauga sehnischi kaninas. Tapat ari pelejumi, kartupeļu šlimiba, ruhfa un puhti želāhs zaur tahdahm sehnitehm, no kurahm sinams katra sawadi isfkatahs un ari peeder pee sawadas fugas. Ja puhtainu wahrpū panem rokā un to ruhpiģi apluhko, tad katrs redsehs, ka ta daudš tumšchala isfkatahs ne kā wesela wahrpā, tikai šalmi un lapas ir weenadi. Kad nu wehl ņahat ismeklē, tad redš ka makstis weselu graudu weetā ir pelesi graudini, kas pilni ar melni-peleku, smirdošchu pulweri. Šchis tumšchi-pelekais pulweris nu naw zits ne kas, kā tuhktoschās un atkal tuhktoschās putekščku sehnū sehklinas, kuras muhsu ne-apbrunotahm azihm tikai kā peleka masa (weels) isfkatahs.

Ja graudi, kas ar šcho peleko pulweri apfehšiti, teel semē sehiti, tad lihds ar winu dihgšchanu attihstahs ari sehnischi dihglini, barojahs no stahdina ņulas un aug ar weenu lihdsā zaur stahda kaninahm, kur tad seedu laikā, jo sehnitehm ir isdewiģs gaisš, tahs jau ir aissneeguščas graudu mešglus wahrpā un tur sawas sehklinas zaur stahda labprahhtigu labakās ņulas peeweščhanu brihnischi pawairo. Tahlak ir ari sinams, ka gaisš daschās semēs un sehklas sortes sehnischi wairošchanos wairak jeb masak paweizina. Jo weens gads ir sehnitehm isdewiģs, otris nē, tapat ari weena semēs jeb kweešchu forte wairak, otra atkal masak puhtus rada.

No tam un šklaidri redsam, ka ja puhtus sehšim, ari puhtus plausim, waj nu leelakā jeb masakā mehrā, kā kuru reisi tas gaisš un ta seme.

Tadeht nu wis pirms jaluhko pehz tahdas kweešchu sortes, kura no šchis šlimibas masak teel peemekleta, un tad uf šklaidru labu sehflu. Šklaidra laba sehfla šhini finā ir loti šwarigs lihdsellis; bet ja puhtem isdewiģs gaisš un seme eetrahpisees un kweešchi tahdā semē buhs sehiti, kas mehslota ar tahdeem stala mehseem, kurds daudš puhtu sehnišchu sehflu atrodahs, tad ari pee šklaidras sehklas puhti, jebšchu war buht ne daudš, tad tomehr kweešchōs gabisees. Tadeht mahzitu semkopju usdewums lihds šchim ir bijis, ismeklet un ismehginat, kahdā wihiē sehnišchu sehklas dihgšchanas spehku waretu pamasinat jeb pa wišam isnihzinat. Vihds šchim nu ir daschadi ismehginats un daschadi panahkumi atrasti, bet kā labakais un lehtakais lihdsellis šhini leetā ir israhdijees šilais kapara witriols. Šcho war katrā apteki dabut, tik waijaga šargatees no šchidineem pirkt, jo šchee pahrdod kapara witriola weetā dselses witriolu, kuršch nekšklaidri šalšč isfkatahs.

Kad kweešchu sehflu ar kapara witriola uhdeni masgā, tad šchis itin brangi isnihzina putekļu sehnišchu sehklas dihgšchanas un wairošchanahs-spehtus, ko es pats ar šetni esmu ismehginajis. Tani lauka gabalā, kur sehfla bija ar witriola uhdeni masgata, ne bij ne weenas puhtainas wahrpas, kamehr otrā lauka gabalā gan drihs trescha dala bija puhtainu wahrpū.

Preešch kweešchu sehklas masgāschanas ir janem uf 6 puhtem weena mahrzina kapara witriola. Kweešchu sehfla teel papreešch kahdā uhdena balā eepehrta, tā ka uhdens pahr graudeem kahdus želus augstaki stahw. Tad kweešchi ruhpiģi ja-ismaisa un weeglee graudi janošmet. Pehz tam teel witriols šajmalzinats, — šiltā uhdeni isklaušets un bakā eeleets. Sinams, ka pee tam graudi atkal štipri jamaisa, lai witriola uhdens weenadi isdalahs.

Šešch balas sehfla war stahwet no 12 lihds 24 stundahm, tikai preešch sehšchanas sehfla kahdas 4 stundas buhs no uhdens ja-isnem un plahni ja-iskleesch, lai apschušt, zaur šo sehšchana daudš labaki weizahs. Atlizees uhdens preešch žitas sehklas wairs naw bruhsejams. Sehfla sinams buhs druszin beesaki jasehji, jo graudi zaur mirkšchanu usbreest. Ar witriola uhdeni nedrihs wairak sehklas masgah, kā waijadsiģs, tadeht ka atkluschos graudus preešch bruhka nodrihs nemt, jo witriols ir gistiģs; wistas, kas mas no tahdeem graudeem ir ehduščas, tuhdat beidsahs.

Beidsot wehlos ka semkopji, kam šchogad puhtaina kweešchu sehfla, šcho manu padomu šhini sehjas laikā isprowetu un nahkoschu gadu šchini muhsu mihlā semkopibas laikaraktā pasinotu, kā ir isdewees, lai tahds mehginajums ir žitus usfkubinatu un pahrleezinatu.

Pogu Janis.

Ši austrumu Widsees.

(Par jauneem lauku postitajeem.)

Bija jauks, labs pawafars, kahdu ween wareja wehletees. Pehz sehjas laika gan eestahjahs šaufums, bet daudš neko nekšahdeja. Wispahriģi ar šcho wasaru wareja gluschi meerā buht — rūdš pa leelakai dakai loti labi, šeena ari pilnigums, ahbolinšč tik rajchens kā šen naw bijis, wasarajs ari labakā šelment, tā kā wišs preezinaja semkopi uf bagatu rudeni. Tē nehomajot šchis žeribas štipri kluwa masinatas, pat isnihzinatas, jo saradahs tahrpi, kas linus šahda. Šinu laukus

ispostijuschi sahla to paschu ari pee daschas zitas labibas darit. Gan semkopji daschadi pubhejajs, tos isnihinat, bet wifs palika bef kahdas selmes. Nu daschs labs peedshmos tahdu rudeni, kahdu winsch pawafari gan nebija zerejis. No zitas pufes ne-efmu par scho buhshchanu neko dsirdejis, leekahs ka tikai austrumu Widsmei no tahrpeem zazeesh, finams ne ari gluschi wispahri, bet tikai apgabaleem. Kas nu semkopim buhtu darams pret tahrpeem? — Ja-atbild ka it ne kas — jo zilwekam naw eespehjams tos isnihinat un naw ari wajadshigs; daba pate to isdara — bet finams ar gabeem. Tagadejai skahdes nowehrshchanai par weenigo lihdselli wehl ir israhdijschees putni, kas taurenus un tahrpus nolasa. Bet tas wispahrigi newar notikt, jo putni daschds apgabalds ir netizami masinajuschees. Tadeht tahdeem no tahrpeem peemeekteem apgabaleem pazeetigi jagaida kamehr daba pate tos atwabinahs. Ka tas noteek, to ihsumā istahstijchu. — Warbuht katrs „Balt. Semf.“ lasitajs jau finahs, ka schahdi augu ehdeji jeb kaphuri zelahs no taureneem, ne no muschahm, ka daschi domā. Wispirms taurens eedejh kahda augā olinas, no tahm isaug ehdeligee kaphuri, pehz kahda laifa tee pahrwehrshchahs par kuhneem (tagad linds ka ar baltu tihllu apwiltee humbuli) un no tahda kuhna istihstahs taisni taurens; ka ta ir — katrs war pahrleezinates kuhnus usglabadam. Taureni un zaur to tahrpi war breefmigi wairotees un wifus laulus kailus noehst, bet lai tas galigi ta nenoteek par to daba gahda. Ka finams tad masahs lapsenites, (Ichneumon), ir kaphuru nifnalas postitajas; jo winas atkal eedejh sawas olinas kaphura meesa, zaur ko winsch wehl nesakuhnojees jau nobeidsahs, no ta atleek tikai sakuhnojuschahs lapsenites jeb ichneimones. (Tagad linds winas ir — tee ka ar dsjeltenu kokwiluu pahrwiltee kunkuli, no teem war ichneimones dabot kad tos aistaitita glahje, faule tura).

Ta tad noteek ka tahrpu postishana arweenu trescha gada gluschi dabigi zaur ichneimonehm beidsahs. Pirmā gada — lai gan preeksch tam taureni stipri skraideleja, tak wehl mas kaphuru war manit, tikai us rudens pusi taureni wairojahs. Otrā gada, wasaras sahuma, ir kaphuri jeb tahrpi un us rudens pusi ihpahchi taureni stipri sarabuschees, un pehbigi trescha gada jau ir kaphuri neredseta wairumā saweesuschahs. bet nu jo tuwaku sakuhnaschanas laiks nahf, jo wairaf tahrpi nosuhd. It nemeerigi wini schur tur aishlappā, nu nahf ichneimones — zaur pehdejo gadu isdewibu peeweefuschahs, un nobeids pilnigi tahrpus, ta ka zetortā gada atkal lauli gluschi swabadi no tahrpeem. Tadeht naw jabihstahs, ka tahrpi, reis eerabuschees, ta arweenu paliks; ar trescho gadu wini, ka stahstis, atkal isbeigtees. Pirmā gada wehl naw til daudj ichneimonu, tapehz tahs tahrpus tulin nespeji isbeigt. Weidots.

Sadshwe un finiba.

Janna wehstures mahzibas grahmata, I. data.

Ar til pat leetu preeku, ka mehs pehr „Balt. Semf.“ 10. num. D. F. Mühlenberga „Elemente der russischen Sprache“ latw. waloda apweizinajam, mehs apweizina tagad kahdu zitu Wahzu mahzibas-grahmatu, proti Dr. Th. W. Weltera wehstures mahzibas grahmata, kuru zeen. Druhtu draudses-stolotajs, N. Tullija k., it glihtds Latweeschu swahrlas tehpris un ari muhsu skahlahm pasneehs. — Par schihs jaunahs grahmatas derigumu preeksch muhsu skolahm spreeshot, mehs ar pilnigu pahrliezinashanos un pehz neleedsamas pateekibas waram sajit: wina ir gan weena no tahm treenatahm un derigatahm wehstures grahmatahm, kahdas til ween muhsu lautistolahm pasneegtas — un pee Wahzeem pascheem wina, ne wisai ilga laika, jau trihsdesmit septimus eespeedumus peedshwojusi — jo kamehr dascha laba wehstures grahmata waj nu us weenu, waj otu pusi klibo t. i. tikai laulus bef meesas jeb meesu bef kaulcem dod, jeb ar ziteem wahrdeem: tikai laulus gada-flaitlus un sawas mahzibas pasneehs, kas behent garu nonahwe un nogurdina, jeb atkal tikai stahstu-gabalus is wehstures bef dsihwa sakara stolneeteem preekscha noleek, nebuht neluhstojot us teem sehzeem un tahm spraugahm, kas zaur to mahziba isjelahs un stolneeku pa wisam bef preekschmeta pahrlata, ka mescha apmalidijuschos atstahj — tamehr schi janna wehstures mahzibas grahmata schihs mahzibas laulus un meesu, finiski un metobiski saweenotus dahwina, ihfi jalot, te ir pilniga wehsture, kura zits pee zita it patihkami, weegli saprotami un tadeht ari weegli paturami, pehleerahs un ta wesetu tantu-dshwes-gahjumu muhsu preekscha atritina. Lihds schim til grahmatas I. data isnahlusi un sator jewi us 131 l. p. wezo laifu wehturi lihds wezajs Romeeschu waltris boja-pehchanai 476. g. pehz Kr. Grahmatas waloda ir weegli tetoscha, bef wisai jaunem, wehl ne-aprahteem wahrdeem; un ari zitada find ir redsam, ka zeen. tultotajs

Wahzijas apdroshinaschanas-beedribas Peterburgas andeles-teesas preekscha.

Lihds 1871. gadam Wahzijas apdroshinaschanas-beedribas peenehma Kreewija wisadas apdroshinaschanas un preeksch tam wisas leelas pilsehtas tureja agenturas, kas apdroshinaschanas peenehma.

Muhsa walsts walbiba, par labu atrafdama, tahdas ahrsemju apdroshinaschanas-beedribas sem sawas pahraudshchanos nemt, 19. nowembri 1871. g. laida Wiisaugstaki apstiprinatu pawehli, kas starp zita ari no sakā: ka tahm ahrsemju-apdroshinaschanas-beedribahm, kas Kreewija grib apdroshinaschanas preti nemt, wajaga schejeenes walsts waldbai eesneegt sawus statutus un no pehdejeem trihs gadeem sawus gada gala-rehkinumus un tad, lai apdroshinatajeem buhtu droshiba ka tee, kad skahde noteek, sawu peenahkumu ari dabuht, tahm ir 500,000 rublu walsts bankā ja-eemaksa. Tapat scho beedribu agentu wahrdi un dsihwollis ir waldbai ja-usrahda un beidsot ir nosajits, ka wisi stihdini starp schahm beedribahm un Kreewu apdroshinatajeem teek zaur schejeenes teeshahm isshkirti.

Zaur scho likumu gandrihs wisas ahrsemju aseturanzes-beedribas sawas darishanas te beidsa un kas wehl nebija beiguschas, no tahm bija jadoma, ka tahs tos pehz mineta likuma nosajitos peenahkumus ir ispidijuschas. Ta tad ari notifahs, ka apdroshinaschanas pret schahdi us juhras atklasti pee birshas tifa noslehgtas.

Isgahjuscha gada kahdam Peterburgas tirgotajam peedroscha fugu-islahdeschanas-laiwa starp Peterburgu un Kronstadti nogrima. Schi laiwa bija apdroshinata pee „Düsseldorferes-beedribas Fortuna“ un pee „Deutscher Lloyd“, kuru agents bija M. Ponfil k. Kad nu wisas prashichanas, skahdes atlihdshinaschanas deht, palika ne-ispilditas, tad apdroshinatajam zits ne-atlikahs, ka zaur adwolatu Kreuteri pee Peterburgas Komerz-teesas suhdshbu eesneegt, pee kam tas atfanzahs us to 19. nowembri 1871. gada isdotu likumu.

M. Ponfil k. aishahws, Haberzettel k., pee teesas nahzis isfkaidroja, ka M. Ponfil k. pilnwara no wirsminetahm beedribahm ne-efot un winsch ari ofisialigs (publiks) agents ne-efot, tapehz schihs beedribas pee teeshahm aishahwet newarot un suhdsetajam wajagot schihs beedribas Wahzija apsuhdseht. Us schahdu isfkaidroschanu komerz-teesā zaur ahrleetu ministeriju lika scho beedribu direkziju sawā preekscha zininat. Tahs nu sawā weeta steleja to paschu adwolatu Haberzetteli preeksche, kas nu atkal raudsija isfkaidrot, ka Peterburgas Komerz-teesai nekahdas teesibas ne-efot, par Wahzijas beedribahm teesu spreest un us tahm likums no 19. nowembri 1871 ne kahda swara nekrihtot, tadeht ka schihs beedribas nemas ne-efot scho likumu ispidijuschas 2c. Us tam no suhdsetaja pufes kluwa peerahdits, ka M. Ponfil ir gan bijis scho beedribu agents un ka par to, ka schihs beedribas likuma nosajijumus

pilnigi prot to walodu, kura tas sawu tullojumu pasneehs; ari wehsturigu nosautumu find ir zeen. tultotajs wairaf pee parastahs leetoschanas turejees, ka Egipte (A. gipte), Fenikeeshi (Foinikeeshi), Zirus (Sihrs) 2c. Lai nu ka; bet kadeht tad nu wehl weenu-mehr „Tehbene, Ateene, Plateja 2c.“ kad tatschu Greeki paschi scho wahrdus pluralk leetajuschu? Jau ais zeenibas pret wineem mums ja-saka Tehbas, Ateenas, Platejas, Stabijas (120. l. p.) 2c. tapat ka Delfi, Pompeji (turpat) 2c. ir wair-skaitli. Tadeht 37. l. p. ne wis „Delfina orakels“, bet Delfu orakels jeb orakels Delfds. Schahdas un wehl zitas waininas walodneeks wahrdu nosautums gan atradihs, bet winas grahmatas wehrtibu nebuht nepamasina, jo tullojums zitadi koti teizami isdewees, tikai 18. l. p. naw wis jadoma, ka no Nehladnozara us Babilonu aishwestee Suhbi Babilonas „zeetima“ smatuschi, bet jo drihsat ka wini tur wangiba dsihwojuschu, ka Turki schim brihscham muhsu widā.

Beeti's. — Turpinajumus gaididami ari mehs zeram, ka schi grahmata ne tikai skolas, bet ari mahzās laipnu usnemschanu atradihs, jo tagad, ka zeen. grahmatas pasneehjeis it pareisi jala, jau muhsu tautā rodahs ari tahdi lasitaji, kas lasot grib prahtu. jilat, garu isglahot, un ne tikai ween afinis karjet ar brihnumigeem, „jaukem“, — tultsheem stahsteem. N. N.

Daschadi jantajumi un atbildes.

I. Th. B. — 2. m. Strahpes — spreedumus ne kad nedrihsst ispidit, eelam tee spehla nahluschu, ja likums atwehl pahrsuhdsibu pee augstakahm teeshahm. Bet tahdas nolchmumums, zaur lo kahds teek apzeetinais ismekleschanas waj ari newaldamas trakoshanas deht 2c., ne buhs sajakat ar strahpes-spreedumeem. Tapat ari pagafia wezajajs pehz pag. lit. § 24 swamds gadijums sawu strahpes-spreedumu war ispidit us pehdahm, jebchu wiswairaf mehdi pahrsuhdsibu atkaut, ja ta leeta til dehsiga naw.

nema ispidijufčas, tašs gan no tirgoššanas-polizejas buhšot strahpejamas. Leezibas raksts (polise) jau bešgan peerahdot, jo tur stahwot rakstihis: „Peterburgas agentura; polise uš tablaku laiku israštita no M. Poņit, beedribu wahrda,“ un beš tam wehl peesihmejams, ka apdrošinasšanas preešch šchahm beedribahm M. Poņit Peterburgā peenem, kas ari wišas waijadribās šchihš beedribas Peterburgā aištahw. Tablaki fuhšdetajs iškaidroja un peerahdija, ka šchi leeta gan šcheit peeder un ir no Peterburgas komerz-teešas teešajama. Pate teeša ari šchai iškaidrošanai peekrita un tā tad fuhšdibu peenehma šawā wadišchanā un ismeklešchanā.

To zeen. laštajeem til plašchi apraštidami gribejam rahdit Wahziju apdrošinasšanas-beedribu darbus Kreewijā. Mehš redšam, ka Wahzu apdrošanas-beedribas zaur agenteem Kreewijā (pee mums) darbojahs un leelahs šewi aištahwet; tablaki ka tašs, lai pehž waijadribas waretu weegli atšazitees no peenahkumeem, atradufčas par labu leegtees, ka tahm agentu ne-efot, tapehž ka wina dariššanas beš likumigas atlaufšanas notikufčas. Newikus tē jadamā, ka winas šahdes atlihdinaschanu naw gribejufčas maffat, pagehredamas, lai tašs Wahzija apfuhšd, zaur ko fuhšdetajam ne ween daudš isdošchanu un kawektu notiftu, bet ari tikai gruhtu nahktos kaut ko panahft. Waj nu gan tas ir jauki, kad tahdas leelas akziju-beedribas šchahdā wišfē ar šaweem apdrošinatajeem dara un waj tas winahm gan atnešihš godu un labu šlawu?

H. un B. Z.

Wispahriga dafa.

Rahds wahrdušch par to, ka Latweešchōš školās zehlušchahš.

Wišulabako mahzibu dod pagahjušchee laiki. Lai til šchirštam muhšchigi uššchirtajā wehštures grahmata — ko atradišim? Wišs, kas labš, ir dabujis wirsroku — šaunam ir bijis postā ja-eet; zaur kreetnahm publehmu un zenschanahm tautas laimē zehlušchahš un labklahšchanā augufčas; morališkam pamatam turpretim nogrimstot, tikumam un darbam fuhšdot, ir tautas kapā grimufčas un laiki, aištezedami, ir aišmiršchanu zehlušchi wirs winu pišchleem.

Tagad pee mums Latweešcheem been' jo deenas wišas azis raugahs uš tautas garigu zehšchanu, šinot, ka tad ari meššigs labums plauks. gr- kad gan naw til daudš par školahm gahdats, ka fewiškli muhšu deenās, un winu wainas un truhlumi wehrā nemti, padomi doti, ka tašs buhtu labojamas un pahrtaišamas. Kas teeša, tas teeša: mums školās ir, bet ir laiki bijušchi, kur ari mums Latweešcheem ne maj naw školu bijis, kur weenigi muhšu tehwi un mahtes bij tee audšinataji un školotaji (šalihšini „Balt. Semk.“ šch. g. 12., 13. un 14. num.

„kas mahzija muhšu masinos, pirms brihwibas-šaulite atšpihdeja?“); un atkal ir laiki bijušchi, kur muhšu školās daudš, daudš mairak nepilnigumu un truhkumu ušrahdija, ne ka muhšu deenās. Tadehl apluhkofim ihšumā, laipno laf., pagahjušchus un bijušchus laikus muhšu školās buhšchanā, no ka mehš mahzimees, ka tašs školās, kahdas mums šchodeen iraid, naw wiš pašchas no fewiš zehlušchahš, naw wiš atnahkufčas rofas kleepti turot, bet til zaur publehmu un zenschanos, zaur „šjatu“ darbošchanos.

Latweešchu tautas 12., 13., 14. un 15. gadu šinteni ik weenam jau til daudš pašihštami, ka tolaiš no Latweešchu školahm nei domat nei šapnot newareja un ka toreiš tas wahrds „škola“ Latweešchōš wehl ne maj nebij dšimis. Drošchi war šazit, ka pirms Lutera tiziba Latweešchōš iškchlahš, tee no školahm ne neeka nešinaja. Winu weenigā mahziba bij, ko katolu preešteri, aplahrt štaigadami un mišchas laštidami, nešaprotamā Latinu walodā teem preešchā zehla. Un tomehr Pahwils Einhornš stahšta, ka šemneeki jau tolaiš tā šauzamu „školas-naudu“ maksajušchi, kas- zeešchi un šingri atprasita tikufi. Kur ta nauda palikuš, kura preeštera waj brunieeka kulē (kešchā) ta mahjas weetu atraduš — par to mums truhkt šinu. No arkibiškaba Kaspāra Lindes teel stahštits, ka tas pa nowadeem (pagasteem, draudšehmu) eedams, šawas eenahkufšanas un „dešmito“ apluhkot — ko ik rudeneem dabujis — efot šawam pilškungam un ziteem šulaineem lizis šemneekus pahrklaufšinat, un kas ko mahzejis, tizis labi pameelots — tee ziti dabujušchi rihtes zc. Zebšchu jau kahdus gadu-šintenus křištigā tiziba bij atnešta, tomehr Latweešchōš no winas un winas mahzibahm ne neeka nešinaja, tikai winas gruhtibas nešdams un zeešdams, křištigas tizibas „mahzitateem“ waldot. Tadehl winam ari wiša dšihwe bij weenalšiga un apnikuš, waj kas pahrmijahš un zits-šas nahža, waj palika pa wežam. Zaur to ari pati reformazija, kas, kur ween ta šawus štarus iškchahš, jaunu dšihwibu radija — eefahkumā pee Latweešcheem nešahda labuma nepanahža. Šwešcho walodas neprasdami, tee juhtahš atšchirti no wišas gara kopšchanahš, jo šemneeku walodu attihštit šwešchajee atnahzeji šargatees šargajahš . . .

Šolu laikeem atnahftot, 1561. g., Wiššemē lišahš wišs behdigati paleefot, jo 1614. g. tika Rihgā uš mušchneeku ša-eimas jau runats, ka wiš, pa dalai til tā šauzamee Latweešchu un Šgaunu mahzitatei atželami. Kuršemē, kur Gottards Kellers walidija, ap to pašchu laiku kahdi zehibas štarini atšpihdeja, kas drišš gan atkal iškchija, tomehr ne wiš ne kahdu pehdu ne-atšahdami. Zebšchu tašs domas, preešch Rewahzeescheem t. i. Latweešcheem un Šgauneem Wiššemē gimnašiju zelt, bij pee malas jaleel un jebšchu ari ne-išdewahš, ka nodomats bij, Šelgawā, Kuldigā un Šehlpili tā nošauktas „Particulair-Schulen“ jeb paidagogijas-školas dibinat, kur Rewahzeeschu behrneem, šam garedahwanu netruhšti, brihw kopā mahzitees ar Wahzeescheem, tad tomehr

II. W. B. — B. Robešchu štrihdōš pee pahrdotahm bet wehl ne-ismakšatahm mahjahm pahrdewešs (šhini leetā miuškās walidiba) til tahlu war eejaultees, zil tahlu wina teešbas zaur tahdu štrihdu teel jeb waretu kuht aišmentas, tadehl ka tahdas mahjas lihdš pilnigai ismakšahšanai pehž kontrakta paleel par šihu, ko pirzešs uš šawu roku nedrihtst neš masinat, neš pahrgrošit. Pagasta waldei, ka tahdai, gar robešchu štrihdeem naw it ne kahdas dalas, tas ja-išchir pee justiz-teešahm, kur wišas leetu prozešes teel iškchirtas. Mehrneeku, ja tahda waijaga, war peenemt šam tiht, bet wina leeziba til tad ir deriga, kad wišchš apwehšinats un tad wišchš uš teešas aizinaschanu nahzīs. Turpretim štarpneekem pilniga wata ar šabr iškchit un šchi noluhsta dehl mehrneeku peenemt, pee šam alafch ja-ewehro, ka mahju pahrdewešam wišs tas japechahda, lai wišchš ari šawas teešbas waretu wehrā nemt. — Šil mums šinams, tad preešchš privat-mehrneekem darba-zenas zaur šikumū naw nošazitas, teem ir brihwa rola šalihgt. Preešchš mehrneekem turpretim, kas pee teešahm ezejti, ir talše nošazita, kura pašchā teešai šašin, tadehl ka winai, to leetu iškchiršchot, ari janopreešchš, zil mehrneekam par draufšchawu un darbu peenahlahš.

III. D. Igan R-šchōš. Wišaugštati apšpirinatāiš walšts-padoms špreedums, šubinats waldošchā Senata ušafš no 12. now. 1857 Nr. 51907 (Kurš. gub. aw. ušafu krahjumā no 1857. g. Nr. 161) nafaka tā: Punte 1) amata-šwehrestiba wišcem žilwil-amata un šara-wihreem jafwehr tilai pee winu pirmās eestahšchanahš deeneštā un tad ter atkal no šauna deeneštā eestahjahš, ja wini no ta bija iškchiršchōš. Šwehrestiba neteel atšaunota, kad šchinu pa-augština waj kahdā žitā amata eestahjahš. Punte 4) augšchjee nošazijumi (punte 1—3) šihmejahš weenlihdšigi uš deeneštu, kad walidiba kahdu amata-wihru ezejel amata, ka ari uš wišcem wehšchanas-amateem, tilpat pee mušchneeku, ka ari pee pilšonu un šemneeku amata-wehšchahanahm, un štarp teem tahdōš amatōš ezejteem amata-wihreem ween-weenigi tilai teem jafwehr amata-šwehrestiba, kas

pee winu zehšchanas ne wehšchanas- neš ari Walšts-deeneštā neštahw. — Šil mums šinams, tad šchis Wišaugštataiš ušafš ne zaur kahdu žitu nošazijumu naw atželts. Pag. šikumū § 27 gan stahw rakstits: „Apšpirinatee pagasta amata-wihri tad jafwehrina,“ bet šchis nošazijums pehž muhšu domahm winu nebuht ne-atžel, pehž ta pašihštamā pamata-šikumū, ka wišpahrigi šikumū ihpašchu šikumū ne-atžel t. i. ihpašchu šikumū war atžel tikai zaur ihpašchu nošazijumu, kas teešcham uš tahdu atželšchanu šihmejahš.

Ušraugu-teešas Kuršemē, ja nemaldamees, nu gan wišpahrigi jaun-eezelšos pagasta amata-wihrus leel apwehrinat, weena alga, waj tee nupat ka jau amata bijušchi waj nē. Bet, ka jau minets, mums leelahš ka tas nešafšan ar augšcham mineto Wišaugštato pawehli. Tahdōš gadijumōš, kur kahdu no weena amata ezejel otrā, p. p. pagasta preešchneeku par teešas preešchš-šehdetaju zc. tahda daudšahrtiga šwehrišchana wehl til daudš netriht azis, bet it gaišchi šajuht, ka pa daudš ir, kad p. p. pagasta wežatašam, kas alafch no šauna šchini amata teel ezejts, ik pa trihs gadeem no šauna jafwehr, it ka šwehrestiba pehž trihs gadeem šawu špehku jau buhtu šaudejuš! — Bet nu pagasta walbehmu naw teešbas, ušraugu teešu pawehles atšahst ne-ewehrotas jeb tahm preti runat; tadehl tahm pagasta walbehmu, kas ar šchahbeem ušraugu teešu nolikumeem naw meerrā, wehl preešchš nahkofchahm amata-wihru zehšchahanahm buhš jafchehlojahš pee Kuršemēs šemneeku leetu komiškās, kura tad minetos šikumū šalihšmahš un kas waijadšigs nošazihš.

Par pagasta wežako un štrihweru konferenzehmu mehš turpnaš runašim. G. M.

Kreewu koncertus Parišes ištahdē, kureem N. Rubinšteins par wadoni, tikai zaur Maškawas kopmana Mašurina peepalihšibu wareja iškchit, jo tas šchim noluhšlam dahwinaja 10,000 frantu.

Reiters pawehleja Kursemē basnizas un lauschu-skolas zelt, basnizas un skolas-grahmatas apgahdat un ta ruhpedamees winsch dibinaja 1586 g. Latweeschu rakstneezibu.

Rā ap to laiku un wehlat, kur pirmās Latweeschu skolas Kursemē sahka rastees un kur basnizas swanikis un schkesteris hauschlus un tizibas gabalus behrneem sahka eelalt — tā ap to laiku mihtajā „Deewa semitē“ ar skolahm wispahrigi — ari muhsu zeenijamo kaiminu — isskatiyahs, to waram nogift no kahda basnizas-pahrhufoschanas raksta, no 1648. g., kurfch tā skan: „Basnizas swanikeem wajag ari us basnizu un skolu ruhpiigi luhfotees, lai logi netiktu no nerahntneem puikahm isdausiti; wineem wajag ari us to luhkot, ka skola teel katru wakaru aisslehgta un katru rihtu atflehgta, lai tani kahda skahde nenotiktu;“ un turpat peesihmejumā: „skola gan esot daudstreif pilna zuhku, ka skolotaji gandrihs newarot tani buht aif leelas smakas; zaur zukahm ari noteefot skahde pee krahsnim un logeem 2c.“

Polu laikeem beidsotees, Sweedru laiki Widssemē eesahkajs un Gustafs Adolfs tuhdat pawehleja, ka jaun-eezeltajā angstskolā ari latwisiki tiktu mahzits. Kara ispostitās basnizas tika atkal uszeltas; bet no Wahzsemes atnahlfuschee mahzitaji, kas tē apmetahs, nejaudaja tautas wadoni buht, winas walodas neprahdami; tāpat ari tee nē, kas jaun-eezeltajā Tehrpatas uniwersitetē par tizibas skolotajeem mahzijahs. Gan kluwa tulki peenemti, bet lautini palifa mulkibā un tumfibā, tā bijusch: pascheem bij par to jagahdā, ka tee sawu tulku samaitatu walodu isprastu, ka mahzitaju raibee sprediki, kuras tee zits no zita norakstijusch, preefschā lasidami paschi nesaprata — jo, klausitajeem pascheem bij par to jagahdā, ka tahbi sprediki wineem pee firds eetu un ka tee no teem ko mahzitos. Un tomehr bij jau apalus 500 gadus kristiga tiziba Latweeschōs isplahita un mahzita! — Gustafs Adolfs zehla lauschu-skolas, kur wisupirms peeauguschee kluwa mahzibā nemti un katrai draudsei wajadseja sawa schkestera, kurfch pa nowadu apfahrt eedams laudim zeefschi peekodinaja, „ka Deews, Deewa wahrds, swehta treijadiba, muhschiga dshiwoschana, nahwe un elle pateesi ir“ un 10 gadus wehlat, 1678. g., weena draudse peeteizahs, sawam schkesterim bes semes-nodoschanas ari labibu dot, ja tas winas behrnus mahzibā nemot.

Tē, kur lihds schim wis bij tik gauši us preefschu gahjis, dīmi wihri radahs, kas ar singribu pee leetas kerdamees, to pa wisam uš jaunu zelu usweda. Lai ne-efam nepateizigi scheem abeem nelaikeem: gods, lam gods nahkajs! Schee abi wihri, kas jaunu radidami, pee Widssemes skolas-buhfchanas kehrahs, bij general-superintendents Fischers un wina usizigais palihgs, kas ihsti un weenigi bihbeli Latweeschu walodā pahrtulkoja un tadehl Latweeschu Luters sauzams, proti Ernsts Glükis Mufknē, kas sawā weetā eestahdamees, 1683. g., tuhdat trihs skolas eezehla, jebchu tā pats jala: „mit kummerlichen Verdrießlichkeiten,“ is kurahm nahfoshōs 2 gadōs jaunekli wisā Kofneses apgabala par skolotajeem eestahjahs. Nu ari daschas grahmatas radahs un weetu weetahm runas zehlahs: tagad kur bihbele Latweeschu walodā pahrtulkota, wajagot gan pateesi sahkt gahdat par skolahm. Pee katras basnizas wajagot skolu zelt, kuras pa seemahm behrni jasuhta; katrai basnizai wajagot sawa schkestera, kas turklaht ari skolotajs warot buht un par sawu semi un sawahm eenahlfchanahm ari behrnus warot mahzit.

Tas nu buhtu muhsu draudschu-skolu eesahkums. Kur pamats bij likts, tur wareja tahlat buhwet, bet lehni un gauši wis gahja us preefschu: to mehs redsam pee muhsu tagadejahm skolahm, kuras wina eesahkuma 200 gadu wezs anglis. Gan ja-issauzahs: waj tik ween 200 gadōs spehja panahkt! Wet ne ko darit, ne ko buht — fakts to peerahda, ka tas tā pateesi ir un ne wis zitadi. Tāpat tā Widssemē buhs ari „Deewa semitē“ — Kursemē gahjis, kur mehs jau agraf eesahkumu pamanijahm un kur mums wahrdi, tā: Durekers, Bankaws un Adolfi pretim stahjahs. Ko tolait' skolās mahzija, mums sinams, lasit, dseedat, bihbeles-stahstus, tizibas gabalus un zif daudj pehz 200 gadeem tanis paschās skolās no jauna klahk peenahzis? — Wet pee tam mums nu naw wis ja-aismirft, ka, ko uszihligas rokas bij zehlfuschas, mehris un karsch no 1695.—1710. g. aprihja un ispostija. Wairaf gadu puhles bij ihfā laikā isputinatas, daudj gadus krahtee augli isnihzinati. Apzerot wehl to, ka augscham minetās wehleschanahs: katrai basnizai wajadsetu sawas skolas un skolotaja, daudj weetas tikai par „swehtahm wehleschanahm“ palifa, un ka pee daudj basnizahm skolas gan wareja un wajadseja zelt, bet „wisufschelige“ to negribeja un

nedarija, — tad gan waram domat, ka 18. gadusimtenim eesahkotees, pehz pahrzeesteem mehra: un kara-gadeem tikai retas skolas bij atlifuschahs un tahs paschas pus-tuffchas un palaihtas. Tadehl jo leelaks nopelns teem wihreem, kas to leetu, tā fakot, pa wisam no jauna atkal rokā nehma un uszihligi strahdadami, to paschu wadit sahka.

Pa wisam jauna dshiwiba radahs Widssemes skolu-schana brahlu-draudsei zelotees. Gallerta generaleene, Walmeeras-muischā, zehla 1736. g. saweem semneekem skolu ar 4 skolotajeem, kur drihsunā pee 100 behrnu mahzijahs, un gadu wehlat wina dibinaja masu skolotaju seminaru Walmeerā, par garigu un neefigu pahrtiku audsekeem gahdadama. Drihs ari nospreeda, ka katram mahzitajam sawa skola is mehnescha japahrrauga, — zif uszihligi tas kluwa isbarits, naw mums sinams. Ari Latweeschu rakstneeziba sahka kuplot un roschot, jo winas waronis bij dshimis — Kursemē: Gedarts Fridrikis Stenders. Latweeschi pascht nahza sem Kreemu waldivas. Gadu pa gadam sagatawojahs us swarigu, wehsturigu atgadijumu: brihwibai wajadseja tumshajeem wehrdshbas mahkoneem zauri speestees un — laiks atnahza, kur Latweeschu wehrgu faites guleja farauhtitas pee spehzigā Waldineeka kahjahm. Tahs luhgshanas un pateizibas, kas toreis pret debesim pazehlahs, pateescham ne-usflaufitas nepalifa: tik teescham ka mums muhschigs Deews dshiwu un spehzigu walda!

Rā toreis, kur gan par labu atfina, pee is katras basnizas sawu skolu zelt, bet tik retās weetas to isdarija, un ka weetahm tik skola ar 3—4 skoloneem atradahs, tāpat panihka deemschehl wehl pehz brihwibas-saulites atspihdeschanas pagasta: un draudses-skolas; ja, weetahm tahs pa wisam isnihka, tadehl ka truhka kreetnu skolotaju un skolas weeta pirtis waj rijās tika eerahdita. Semneeki tadehl sawus behrnus skolās nesuhitja, tahs par zeetumeem eerahdsidami un raudsija, zif spehdami, sawus behrnus mahjās paturedami, no tahm issargatees. Tā tas wehl gahja labu laiku, un nesinam teikt, waj wehl scho baltu deen' kahdā faktā tā nenoteef. — Muhsu gadu-simtenis war fewischki wihrus usrahdit, kas preefsch Latweescheem pateesi firdigi strahdajusch, kamehr muhsu tautai sawu paschu strahdneeku truhka un beemschehl wehl tagad loti mas iraid. Bes wezā Stendera laj peeminam wahrbus, tā: Matihju Stobbi, kas latwisiku gada-grahmatu farakstijis; wezā Stendera dehlu, kas tehwa „augstas gudribas grahmatu“ wawairoja; Mylichu, kas jaunu skolas-grahmatu mihleem Latweescheem farakstija; G. Elberfeldu ar sawu „lihgsimibas grahmatu,“ Hugenbergeri, Watsonu un wehl zitus. Par skolahm fewischki wehl ir rakstijusch: Kade, kas industrijas jeb ruhpnenezibas skolu Latweescheem par wajadfigu eestatija; wina grahmatina „die lettische Industrieschule“ isnahza rakstōs 1805. g. Zeligawā. Watsons, „Latw. awischu“ dibinatajās, isstrahdaja programu seminarum. Braunschweigs issazija fewischkā grahmatina sawas domas par Latw. semkopibas-skolu dibinashanu 2c. un wisu pehdigi ir godam peeminams nel. Ulmana tehws, Latweeschu skolu ihstais draugs un zehlejs . . . . .

Tagad mums Latweescheem trihs skolotaju seminari un weena semkopibas-skola. Zif winas labas waj slittas — tas mums schē naw ja-apspreesch; bet kas teefa, tas teefa: mehs efam gan jau soli us preefschu tifusch, bet tikai strahdajot, ne wis snauschot un puhstot. N. N.

Daschadas sinas.

No eeschssemes.

Walsts nodoschanas pehz schkirahm. Wairaf gan ir sajustis un runats ne tā rakstis, ka muhsu lihdschiginnee nodoschanu: jeb galwas-naudas likumi pehz teem pascheem pamateem buhtu pahrtaisami, tā kara-deenesta likumi, proti ka schihs walsts nastas buhtu janes ne ween semneekem un pilsehtneekem, bet ari wisahm zitahm kahrtahm, tā p. p. muischneekem, tā dehweetem literateem (daktereem, adwokateem), amata-wihreem 2c., kas lihds schim no galwas-naudas ir atfwabinati. Jo kad wisu pawalstneeki weenlihdsigā mehra no walsts waldivas bauda labumus, tad tihri pats par sewi protams, ka wiseem japeedalajs pee walsts nastahm, bet kādehl pee nodoschanu maksajchanas justament tee no schim nastahm pa wisam atfwabinati, kas wairaf spehji, lam daudj wairaf pee rokas, ne ka teem nastu nesejeem, — tas atkal lihri ne-is-

protams. Bet tā tas ir bijis un pa daļai tagad wehl ir wišā pašaulē un tikai jaunatās laiks wāsts waldibas ruhpejāhs par to, ka pehz eespehšānas ahtri un gruntigi kluhtu eewesta weenlihdsiba pee teefahm un weenlihdsiba pee wāsts nastu pildišānas. Ir muhsu plašhājā tehwišā, kā protams, ir bijušchi wezi laiki un atnahlušchi jauni. Bet — kā mehš to jau daudsfahrt efam isšaidroschi — ne fur tik ihšā laikā naw til daudš un til plašchu pahrlaboschānu eewestas, kā muhsu milsu Kreewijā, tā ka ta neween ahrigas, bet ari eeshigās politikas dehl wišā pašaulē eenem augstu stahwolkli un dašchāi labāi wāstei der par eewehrojāmu preešchihmi. Tā tad ari nodoschānu dehl mums, kā leekahs ihšā brihdi, ir sagaidāmas swarigas pahrgrosišānas, jo Augstais Kungs un Keijsars jau senāk bija eezehlis ihpāschu komišiju, kas lai isstrahdatu likumus, lahdā wihsē it wišas lauschu fahrtas buhtu peespeeschāmas pee kroņa nodoschānāhm, ko lihdsi schim tikai pilsehtneeki un semneeki maksāja. Šchi komišija nu šawu usdewumu ispidijusi un patlaban ir pašludināts winas jaunais projekts, kas gan wehl apstiprināts naw. Pehz ta ir nodomāts eewest wāsts nodoschānas pehz šchikirahm, t. i. pehz tam, zil katrs pa gada pelna, weena alga pee kahdas fahrtas tas peederetu. Nahkoschā numura mehš šcho swarigo leetu pahrrunāsim jo sikhaki.

Peterburga. „Now. Telegr.“ fino, ka Wahzu kolonistu aishžekoschāna us Ameriku schogad loti masinājusēhs. Ši Odesas aprinka schogad pa wišam tikai 3 familijas aishžekojuschas, fur preti pehrnā gadā no ta pašā aprinka 400 familijas aishgahjuschas. Ir tahs tagad, Amerikā pahrtiku un weetu nedabujuschas, atnahluschas atpakaļ un wāsts waldibai eesneeguschas luhgumu, lai tahs atkal usnem Kreewu wāstneezibā.

— Sirgu iswešchāna no Melnās un Afowas-juhras ostahm ir zaur Wisaugstaku pawehli no 4. šch. m. atkal atwehleta.

— Leelirshts Konstantins Konstantinowitsch 10. augustā Wisaugstaki isšazits par pee-auguschu un eezelts par Keijsara Majestetes fligeladjutantu.

Mihga. „Bern. Btg.“ fino, ka eeshšemes telegramu zenu pamasināšana eesahšchotees 1. oktobri šch. g. Tā tad telegrams ar 20 wahrdeem no Bernawas lihdsi Rehwalī, Mihgu, Jelgawu, Tehrpatu, Pleskawu re. maksāhs tik pat 50 kop., kā to lihdsi schim par telegrameem us tuwafahm weetahm maksāja.

„Tautas beedra“ redakzijā ir mainišānāhs notikusi, jo lihdsi schinīgais redaktors, mahzitājs Walter'a k., ir atahpees un wina weetā apstiprināts G. Spalwina k. Sawam atahpuschamees amatabeedrim mehš wehlam weeglu atdušechānos no gruhteem puhlineem ta Runga wihna kalnā, un šawam jaunajam amatabeedrim jo labākas semes.

Tehrpatu. „N. D. Btg.“ raksta is Seemet-Widšemes. Kaut jo pehz likuma aishleegts, tefoschōs uhdenōs linus mehrzet, tad tomehr šchos nošazijumus tikai retās weetās eewehro. Bet kad nu ari muišchu ihpāschneeki, kam tatschu masāk mahzitus schini sinā waijadschu pahraudšit, šawus linus tahdōs uhdenōs mehrzē, tad gan naw ko brihnetees, ka semneeki teem pakal dara. Kad nu tas wišu labumā stahw, schahdas nepareišibas aishleegt, tad gan deretu, ka peederigas usraugu-teefas par tam gahdatu, lai til pat semneeki un muišchu ihpāschneeki likumu-nošazijumus schini sinā pareiši ispilda.

— Preešch Latweeschu walodas Tehrpatā, ka „N. L.“ fino, — noliktas 3 mahzischānas stundas. Rā jau agrāk wehstijahm, Latw. walodas lektors Tehrpatā ir Lautenbacha Šekabs.

No Seemet-Widšemes raksta „N. D. Btg.“ tā leetus beidšāmās deenās seemas labības eewahšchānu un wāšaras labības eenahšchānos loti aishkawejojot. Wāšaras labiba esot daudš weetās šakrituse un domājāms ka ta wišur newarehs uszeltees. Jo leelaku šahdi ir šalna, nakti no 26. us 27. juli, Seemet-Widšemē padarijuse. Wišī lini, kas no linu postitāja tahrpa naw aishahrti, ir šalna par upuri kritušchi, tā ka daudš pagastōs, fur lini gan drihs weenīgais eenemšchānas awots, no pelnās schini gadā ne warehs ne runas buht. Tāpat ari kartupeki ir gan drihs wišur nosalušchi, tikai weetahm Deenwidus-Widšemē, Bernawas aprinkā, un dašchās weetās Wihlandes aprinkā, tee naw apšahdeti. Wešchā un purwa weetās ir ari wāšaras labiba no šalnas zeetuse, tā ka agrāk šakee lauki tagad it behdīga isškatahs. Seelaki lauka-gabali un augstākas weetas ir gan no šalnas jo wairak isšargati. Par laimi, ka schogad seena- un ahbolina-rašchā loti brangi

isdewušehs, un zerams, ka par lopu ehdamā truhkumu nebūhs ko behdatees. Rā „Nig. Btg.“ šinots, tad ari Rehwalēs un Pāpšales apgabalds leela šalna bijuse, kas pa daļai sehju loti daudš apšahdejuse.

Kurseme. Kursemes gubernas Pahrwalde dara šināmu, ka Turku karā 1878. g. šahdi šalbati is Kursemes kritušchi waj pašudusch:

Februara mehnesi pašudis: 1) August Degner, — aprinkis nesināms. Zaur eewainoschānāhm mirušchi: 2) Fedots Leonows Michejews, — is Jaun-Jelgawās; 3) Rodions, Abrama dehls Selesnews, — turpat; 4) Ehrmanis, Jāhna dehls Monteneek, — is Šlukstes apr., Salonājas mahzitāja pag.; 5) Wikentis, Andreja dehls Putschka, — is Šlukstes aprinkā, priwatmuischās Grinwaldes pag.; 6) Andrejs, Mahrtina dehls Abol, — is Jaun-Jelgawās apr., Daudšewas pag. un 7) Zwans, Ahdama dehls Pruschin, — is Šlukstes apr., Gulbenes pag.

— Kursemes gubernas Pahrwalde dara šināmu, ka ar Wisaugstaku atwehleschānu Peterburgā notits XL. loterijas isšpehleschāna par labu tureenes behrnu usglabāschānas nameem un to deenēstā kasei. Loterija pašahw is 500 wineesteem, no kureem tee leelakee ir: 1 winešts galda- un tehjas trauki is 225 mahrz. šudraba no 84. promes, wehrtibā 8000 rublu; 4 winešti par 1000 rub. un 2 winešti par 500 rub.; tee ziti 493 winešti ir dašchadas šudr., kā ari Wisaugstaki dahwinātas leetas, kas kopā 14,000 rub. wehrtas. Lošču škaitis ir 50,000, par 1 rubli bilete. Šloteschānas deenu darihs awišes šināmu. Lošes ir dabujāmas: Peterburgā — behrnu usglabāschānas-nāmu waldes kanzelejā, Kasānas-eelā, namā Nr. 5, un Jelgawā — behrnu usglabāschānas-namā. Loterijas programu war zeen. gubernatora kanzelejā dabuht eestait, kura ari lošču apsteleschānu peenem. Apstelejūmus nem ari preti pilsehtu un lauku polizejas. (Kurs. gub. awise.)

— Baltijas domehnu Pahrwalde 6. juliā šch. g. sem Nr. 3578 ir šinojuse, ka Kursemes gubernas semneeki šawās darišchānās dašchfahrt telegramus šuhta pee domehnu Pahrwaldes un domehnu Ministerijas, un ir Kurs. gub. Pahrwaldi luhguse, semneekteem pašludināt, ka tahdas luhgšchānas ir nelikumigas, peedraudot, ka turpmak tahdus telegramus no augšchā minetu teesu pušes pametihs ne-eewehrotus.

Kursemes gubernas Pahrwalde, eewehrodama, ka šuhdsības un luhgumus naw uslaujāms no semneeku pušes us tahdu wišī isšazit, weenam fahrtam, ka tas zaur likumu naw preešchā rakstits un waretu grutumus un greiju šaprašchānu šazelt un us newaijadschu šarakšišchānos aishwešt, otram fahrtam, ka luhgumi un šuhdsības telegramōs pa leelakai daļai mehds buht nestaidri un neriktigi isteikti un tahdā wihsē isšaziti luhgumi ir šaweenoti ar leekahm un weltahm isdoschānāhm preešch semneekteem un ka beidsot pehz wispahrigem likumeem priwatzilwekteem pee waldibas instituzijahm un eerehdneem janahk ne zitābi kā ar luhgšchānas rakstu — pašludina wišēem par šinu, ka wišus telegramus, kas til lab pee domehnu Ministerijas, kā ari pee Baltijas domehnu Pahrwaldes kluhtu laiši, turpmak pametihs ne-eewehrotus. (Kurs. gub. awise.)

Augsch-Kursemē, kā „Nig. Btg.“ fino, bāsnizās šahdsības ar weenu jo leelakā mehrā wairojotees. Šchetru deenu laikā islaupitas trihs bāsnizās; 4. šch. m. Katolu-bāsniza Swentē; 5. Luteru-bāsniza Lasē pee šfelszela štanžijas Šalowkā; un 8. Greeku pareištizības bāsniza Šlukstē. Šchi beidsamā bāsniza tai mehrā aplaupita, ka newarot Deewa kalposchānu noturet, jo wišī bāsnizās rihli truhkst; šlahde, kas Šlukstes bāsnizā padarita, šneedsjotees lihdsi 1000 rublu. Domā ka šchahdas nelahrtības jo leelaka laupitāju šabeedriba isdara. Laupitāji ar nāšchēem, pištolehmu, un rewolwereem apbrunoti, nēmaj nēlaunotees no wihnušchneekteem ar waru dašchadus dšehreenus pagehret.

Durbe. Lihdsi schinīgais Durbes meesta preešchneeks Julius Engel k. ir no Kurs. gub. pahrwaldes atkal no jauna schini amatā apstiprināts un par weetneeku tam peedots tureenes nama ihpāschneeks Fridrihs Dreiers.

Mastawā. 3. augustā no pulkst. 2—5. šadedšīnāja rentejas sehštā par 5 1/2 milj. rub. preešch bruhka nederigas wežas bankas biletes.

— Rā zelu ministerijas organs šino, isgahjuschā gadā us Kreewijas šfelszela lihnijahm wagonu rindās pa wišam 289 reišes noslihdejuschas no šleedehm un 250 reišes bijuschās šaburšchānāhs, pee kam 261 lokomotīwe un 1422 wagoni šamaitāti. Ne weena no schihm nelaimēhm

naw uf 11 dselszela lighnijahm notifikuschi, pee kurahm beidsamahm ari Rihgas-Zufumas dselszelsch peeder.

Kiewa. „Ztg. f. St. u. L.“ raksta: Preefsch maf deenahm fuhtija no R. . . barona muifchas kalpu ar ausu wesumu, preefsch kura trihs sirgi aifjubgti, uf pilsehtu, lai ausas uf barona korteli aifwed. Gadijahs fa kalpam waijadseja sirgus zela oderet. Sirgus ar ausahm pabarojis winfch tos palaida jahle un pats nolifahs gulet, bet atmodees, atrada fa weens no labateem sirgeem nosubis un wifa mellefchana israhbijahs weltiga. Ne ko darit, winam waijadseja ar diweem sirgeem ween braukt tablat. Kad nu barons peedereja pee teem muifschu ihpafschneekem, kas sirgu sagtu wadonim nodofchanas maksä, tad muifchas usraugs aifsubtija kalpu un lila no wina sirgu atrafit un teefcham sirgu dabuja atpafat bef kahbas maksas.

Woroneschä nakti uf 22. juliju aplaupita weena no bagatafahm basnijahm. Stary sagtahm leetahm atrodahs weens dahrgs krufts, weens bekens un Deewa maifes traufs. Is uslaustas basn. kafes issagti 20 rub. Pat ar fwehtahm bilbehm laupitaji jokojujchees, ta preefsch brihnumu daritaja, fwehta Nikolaja bildes atrafts traufs ar brandwihuu.

Lambowa. Pee remisijas, ko tureen es aprinka teefas lozekli femneeku leetas idarijuschi, israhbijees fa 4 aprinfos 14 weetas no pagastu waldehm pagasta naudas ischkehrschana notifufe, kas pa wisam kopä 125,000 rub. istaisot. — 17 pagasta- un 29 fahdschu-wezakee un 11 fkrilweri schahbu noseedsibu deht no amateem atlaisti un teefahm nodoti. Dsehrschanas un zitu noseedsibu deht 196 pagasta wezakee un 60 fkrilweri no amateem atlaisti.

Ostrogofschka. (Woroneschas gub). Tureen es semstwas fapulze nospreeduse, ta „Z. N.“ fino, no katra pagasta, kam weena fahdschas skola, 80 rublu nodofchanas peedsiht, ta ta dascheem leelateem zeemeem 160 lihds 240 rublu nodofchanas istaisot. Kad nu femneekem eenahfchanas koti masas, tad gan zerams, fa wini no fawahm skolahm atradinasees un fawus behrus, ta pat fa agrafos gaddos — bef skolas audfinahs. Daschi pagasti jau semstwas walbei finojuschi, fa wini fawas skolas flehguschu.

Benja. „Golofam“ fino, fa Jusuras aprinki useeta blehdiba, kas tur ar refruschu ispirkschanahs sijnju pahrdofchanu dsichta. Noseedsneeki ir isprawniks Terpilowskis, weens pristaws un semstwas preefschneeks. Terpilowskis ir apzeetinats un teem diweem mahju-aresta uslikta.

Sibirija. Zil leeliski Sibirijas selta masgatumes teef sagts, peerahda tas gadijums, fa ne fen weens kineets, ta „Transbaik. Gebiets Ztg.“ raksta, — apturets, kas 1 pudu 9 mahrz. un 29 solotnikus sagta selta pee fewis bija paslehpis.

No ahrsemehm.

Noteefaschana uf nahwi zaur bendes roku. Lasitaji sin, fa klemneru selis Emilis Hedels is Leipzigas, kas fawi ari par Lehmani un Traberu fouzahs, un uf Wahzu keifaru bija schahwis, fluwa nojobits uf nahwes fodu. Wahzijas Kronprinzis, kas fawa tehwa weeta walda, kad tam scho spreedumu apstiprinaschanas deht preefschä lita, bija nolehmis, fa lai noteef kas taisniba. Par schi spreeduma ispidischanu nu Wahzu awises fino ta:

Pulksten 5 un 15 minutes (4. augustä) bende ar faweem palihgeem nonahza zeetuma. Bende fawa roka tureja jauno bendes-zirwi ahdas futrali.

Pahr schi zirwia taisichanu jam preefsch kahdahm deenahm bija walodas pa pilsehtu ispauduschahs. Bende Kraus, fraks mugura un fmalka gardibene galwa, ir stalts wihrs. Wina kruhtis ir puschlotas ar dsels kruhtu un daschahm zitahm goda-sihmehm. Winfch tahds isflattijahs, fa winfch fawu leetu pareisi isdarischot, lai gan winam tagad pirmo reisw waijadseja nahwes-foga darbu isdarisht. Soda-weeta, tapat ta fenaf preefsch 12 gadeem, bija zeetuma sehtswidü, kahda tschetri-stuhriga plazi, diwas puses ir 14 lihds 20 pehdas augstu muhri. Schi tschetristuhriga platscha weena stuhri bija ustaita pa-augstinata weeta, 20 pehdas gara un tif pat plata, ar leewenehm aplahrt. Scho foda

weetu tifai eerauga, kad sehtswidü lihds pusei ee-eet. Bende ar kahbeem 8 palihgeem uslahpa uf mineto foda weetu un nolika fawu zirwi uf galda, kas pee leewenehm stahweja. Kad winfch wisu bija apluhkojis, tad fawu krahtuwi flehdja un atflehgu nodewa fawam palihgam. Tad winfch wisu pahrraudsija. Stary muhri un foda-weetu bija paslehpits prafits melns jahrs, kurwis ar smiltim, lakati un diwi spani. Pa to starpu bija leezineeki fanahfuschu.

Lihdsi pulksten 6 tifa noteefajamais noseedsneeks uf foda-weetu nowests. Winam bija kahdi 50 foli ja-eet, eekam winfch foda-weetu wareja eeraudfit. Winfch gahja bef atstuteschanas, galwu druzjin uf augfchu pazehlis, gandriht ahtreem foleem stary diweem wihreem. Weens, winam par labu roku, bija mahzitajs un otrs pilsehtas fogis. Tad nahza daschi walsts-deenastneeki. Noseedsneeks bija, ta rahbijahs, tanis paschäs drehbes gehrbees, kuras winam bija 11. maija; fwahrki, biffes, weste bija no pelehkas drehbes. Winfch peespeefdamees smihneja un kad foda-weetu eeraudfija, tad it ta nizinadams pajmehjahs; bet wina gihmis bija bahls. Islikahs it ta winfch kahdu eefschigu fatrih-zinaschanu fawalditu, it ta winfch fawu gihmi uf smeefchanohs faweebtu, lai fawu eefschigu nemeeru waretu apfleht. Kahdus defmit folus no foda-weetas bija galbinfch. Pee ta noseedsneeks ar faweem pawadoneem apstahjahs. Schi nu pilsehtas teefas kungs Hollmanns ziteem kungeem un leezineekem klaht buhdameem islasija teefas-spreedumu. Noseedsneeks Hedels, fawu fodu dsirredams, fawu gihmi uf smineschanu faweeba, bet pee tam bailigs azis uf bendi usmeta. Kad spreedums bija islasits, tad Hedels pagreesahs, it ta gribetu nosplantees.

Pa wisu to laiku stahweja Hedels meerigi, ne weena wahrda nefazidams, bet wina azis wareja bailibu un nemeeru pamanit, it ta dascha mireja azis. — Winfch tifa nodots bendem.

Winfch apgreesahs uf bendes pusi un foda-weetu un tad ahtreem foleem uf foda-weetu uslahpa. Ta dehwetais grehzineeku-pulksteninfch fahka swanit. Bendes palihgi fawu darbu uf matu ispidija. Hedelam tifa fwahrki un weste nowilkti, pee kam winfch pats steidsahs palihdsjet. Winfch gribeja fawu krefflu atknopet, bet kahds no bendes palihgeem krefflu pee apfalles fahchris no muguras noplehja. Par to briedi bende stahweja ta stabs uf noseedsneeku skatidamees un rotas ar zirwi aif muguras turedams. Skatitaji skatahs uf foda-weetu. Hedels ahtri nometahs zelds, bendes tschetri palihgi usmet walgu winam uf kahjahm un rofahm, galwa winam gul kluttscha rantä, peektais bendes palihgs ar filnu peesprahdsje galwu. Bende sper weenu foli, zirwis paschib gaisa un galwa nozirsta nowelahs no rumpja.

Breesmigais azumirkkis bija pagahjis. Kluzis (blukis) bija ar asinim apschlahkts. Sahrs tifa uf fodu-weetu nolikts, rumpis ar galwu tifa fahrta eelikts un drehbes wirsu liktas. Klahtbuhdamee kungi sneedsja bendem roku.

Zeetumneeku mahzitajs wehlat isteiza, fa winfch to wakaru preefsch noteefaschanas Hedelam raudsijis wina sinamu firde modinat, lai fawus grehkus atschitot, bet Hedels besgodiga balsi atbildejis, fa negribot lautees fawu firde aifgrahbt. Winfch no tizibas un grehku noscheloschanas ne ta negribeja sinat, palika fawa firde apzeetinats grehzineeks.

Politikas pahrsfats.

G. M. Rihgä, 21. aug. Zau fenaf mehls lasitajus aifrahdi-jahm uf to, fa muhsu walsts waldbai buhs pee fawadeem naudas lihdsfleem jakerahs, weenfahrt lai waretu deldet tos aifleenejumus, kas bija waijadfigi karu usfahlot un wedot, otrufahrt lai kara-pulkus laika un fahrtigi waretu atkal pahrwest uf mahjahm un pabruhketas kara-leetas atkal eegahdat un pahrlabot, beidsot trejscha fahrtä, lai walsts eenemfchanas pa wisam fluhtu pawairotas un jo wairaf nodroschinatas. Schee fawadi lihdsjelli tagad ir sinami: Walsts waldbiba 1) ir iskrastijust „II. austruma eefschigo aifleenejumu“ par 300 miljoneem rublu uf 5%; kas 17., 18. un 19. augustä sch. g. bija famalfajams un zaur bilefchu islofeschanu un aifmaltschachu 49 gaddos delbejams. Baj schi suma pilnigi famalfata, schodeen gan wehl naw sinams, bet jazer fa tas notifs, jo — ta is Peterburgas fino — uf scho jauno aifleene-

jumu gaidot kati leeli kapitali, kas naudas-tirgum bijušči atrauti un stah-wejuschi brihwā, zaur ko tē sinamā mehrā naudas truhfums gabijees. Šchi muhščiga gaidiščana un nesināščana sinams nu ir beigta un lihds ar to ari dašči kawelli, kas andelei bija zeta. — 2) lihdselkis, kā šchi num. eefščemes sinās jau minets, ir „nodosčanās pehž ščkirahm,“ kas teem pawalstneekem kluhs usliskas, kuri lihds šchim ne kahdas kroma nodosčanās nemaksaja. Šcho jaunō eegrofi mehs turpmal jo sikhlati apluhšofim, jo ta preešč wifas šadsihwes walsi ir toti fwariga un aifnem ari dšiki kreewijas tautas-saimneezibas-pamatus. Lihds šchim waldibai no galwas-naudas maksatajeem (semneekem un pilsonem) eenahza 54 miljoni rublu if gada. Šchee 54 milj. winai ir turpmal paliks, jo pehž jaunā projekta semneekem wispahri nodosčanās pehž ščkirahm ne-uslifs, teem uš kahdu laifu wehl buhs kā pa wežam jamaljšā „galwas-nauda;“ bet tahs maksasčanās, kas no tahm zitam kahrtahm eenahks, ja nemaldamees, istaifšs gan daudš wairaf ne kā 54 miljonus, tā ka walsis waldibas eenemščanas if gada pa labu teesu buhs pawairotas un lihds ar to wairofoes ari winās špehja derigu eegrofi sinā, kuru wajadšiba tanī paščā mehrā wairojahs, kā wispahriga attihstiba isplatahs un peenemahs pilnibā. — Generala Mezenzowa fleplawus peefehrt wehl naw isdewees, jebšču ruhpiņas un ismanigas darbosčanahs naw truhzis. — Augstais Kungs un Keisars lihds ar daščem ministereem 20. pag. nedelu no Peterburgas aifbrauza uš Odesu, kur Tas ar leelu godu un un mihlestibu usnems. — Kara-pulki arweenu wehl dodahs atpafaf uš tehwiu un teitan teel fanemti ar leelu mihlestibu. Lai kahdas sehrgas no deenwideem ne-eewestu, tad teem pirms ja-apmetahs legeri un ihpaščā eetaifē ja-istwehpina drehbes un wifas kara-leetas. — Walsis waldiba, kā daščas awifes sino, Numenijai laidufi stingru rakstu Besarabijas atdosčanās deht. Kā sinams, Numenijas waldiba pirms Berlines spreedumu usnehma ar leelu nepatifšchanu, bet wehlfaf padewahs šawam liktenim un šolija, Besarabiju ar labu atdot. — Batumas deht, kura wehl arweenu naw muhseju rokās, nahf daščadas sinās, no kurahm redšams, ka Turkeem wifai gruhiti nahlfahs šcho pilsehtu atdot, bet tatschu naw ne kahdas zeribas no tam isbeht. — Austrija nopuhlejahs wehl ar Bosniju, kā jau sinots tagad ar paleelinatu spehku. Leela partija ir Austrija, kas ne buht naw ar meeru, ka waldiba ar Turku ihpašču lihgumu taifšjufi (zaur kuru Turku sultana wirswara Bosnijā un Herzegowinā teel atfihita), kur tatschu šchis diwi gubernas ar waru ja-eeenem. Šchi partija weh ahrleetu ministerim, grafam Andrašči wifu wainu wiršū, tā ka dašči doma, winam buhšot no amata ja-afkaphjahs. Keisars nu gan waretu buht zitadās domās, jo kad Andrašči šawa tehwijai bes maksas isdabujis diwi bagatas gubernas un kara-waldiba tahs neprot deefgan ahtri eenemt, — kahdu wainu tad winam war dot? — Wahzijā, par kuras eefščigeem zihnineem mehs jau deefgan ešam runajufchi, ar ilgoščanu šagaida to deenu, kad walsis šapulze fanahks un šahks špreest par likumeem pret sozial-demokratu zenteeneem. — Keisars šelmigi atwešelojahs. — Angkeem truhst eemesla, par šawa politikas wadona panahfumeem wehl jo projam wifai preezigeem buht. Zelu uš Indiju pa Widus-juhru 20. wifai bailigi šargadami un tabehf Šipriju eeman-tojot, ne wifai drošču mantu peefawinadami, tee ne buht nebija eeweh-rojuschi, ka tahs leelafās breefmas wineem draud paščas Indijas kaimindš. Waj wineem isdofees wifai ilgi tur šawu waru par apšpeestahm tautahm ne-aiftiklu peepaturet jeb nē, to pehž maf gadeem peedšihwofim. — Anglu politikā stahw tablafi, ušwareto Turku sinamā meerā šarga-ščanā jeb protekzijā nemt. Tā wini tad ari wada Turku politiku un isštrahdajufchi likumus, zaur kureem Turku-Asijā daudš pahrlabojumu buhtu ja-eewed, lai tee zaur to pee tureenes tautahm eeguhtos labu flawu. Bet wifas šchis jaukās zeribas peepeschi draud eet bojā, aif ta weenigā eemesla, ko Turki zek pretim, proti ka teem naudeles naw, pahrgroffjumus eewest. — Ne šen Turku waldiba leelwalsstibai laidufi simu, ka ta Greekijai ne kahdus semes-gabalus nepeefšchiršot, jebšču Berlines kongrejs to aplinkus wehlejahs. Ir tē atfal Anglu gudriba, jo kad Greekija grib buht lehnina walsis, kas ari war patšahwiga buht, tad tai wajaga wairaf semes, bet tad ta ari tā šafot Angkeem ir škabargs azis. — Šif ruhpiņi Angli šawu špehku pee Turkeem grib ušturet, to beidšot ari peerahda žitulers, ko winu waldiba leelwalsstihm laidufi, Montenegreščus apjuhšedama, ka tee pret Turkeem atfal no jauna karojot un tamlihds meeru laufšot. Ka Turki Montenegroju uš

tam špeebufchi, to Angli neleekahs ne sinot. — Pirmo reifi mehs šawu politikās pahrfkafu waram flehgt ar — kahšahm, jebšču tīfai ar gaidamahm, jo Franzijas eewehrojamaš politikas-wihrs Gambetta grib prežetees ar jaunu, jauku jaunfundsī, kurai winam puhra teefā to mafuminu no 18 miljoneem franku (7 milj. rublu) eewedihs laulibā.

Bešprahtibas angli rakstucezibas laufā.

Ar bešprahtigeem rakstem dašču reis war wairaf pošta padarit, ne kā pirma azu mirkli warbuht isleekahs. Pee tahbeem bahrgi notesšajameem gara-raščojumeem japešfata ari nepareifi tā dehwetā „Latw. tautas kalendera“ peelitums, ko „brahči Buhš“ ari šchogad uš 1879. g. Mihgā isdewufchi. Šchis „peelitums“ ir pilns rakst-neežibas nerahtnibu un teefšam šajulufču domu, tā ka to šafot ihgnums zelahs pret fabrikantu, kas nekaunahs tahdas rakstucezibas lupatas šaudihm peedahwat, it kā teem nauda buhtu no semes usnemama. Lafitaji nekaunofees ka mehs šchos rakstucezibas neelus sikhlatam pahrspreedumam neturam wehrtus, jo taifnibu šafot pat nemahzits rošpelnis tos ar ihgnumu atmetihš, ja tam, par nelaimi buhs gabijees, šawas kapelas par teem isdot. Bet weena leeta mums tatschu jo lahtaf ja-apluhko. Štarp žiteem neekem, kas tur šakrawati, ir ari lahds gabals, kura „brahči Buhš“ uš šawadu wifš šawam „tautas kalenderim“ melle pirzejus, pehž tam kad tee Latw. rakstucekus nola-majufchi un žitas drulatawas nomahnejušchi, turpretim šawus žozigos gara-raščojumus un šawu drulatawu lihds mahlonahm ušlawejušchi. Bet kas žits ari to lai dawa! Šchini minetā gabalā tee zensšahs lafitaja domas žizibas leetā šajaut, bet it kā no-manibami, ka tas ne-isdofees, tee šahf šapnot no „brihwās semes,“ ko tandis dabosšot un jau dabonot pa wetti, bes maksas, — no „šelta laikeem,“ kas drihšumā šaga-dami un no žitahm tahdahm leetahm, ko ween šajufufi galwina war isperinat. Kā dšird, „brahči Buhš“ ešot diwi puikas, kas wehl tihri behrnu kahrtā stahw, un ko tahdi šehni sin un prot šaraktit, to katreš lafitajš patš warehs nolent. Bet kauna leeta ir gan, ka tahdus puiku-darbus pahrdod par deefgan dahrgu naudu tautai, kas tatschu wairs naw behrnu turpēs.

Šawus lafitajus uš šcheem nedarbeem daridami usmanigus, lai tee nesapehrlahs nedarigu makulaturu un ja par nelaimi tatschu gabitos šapirt, lai sin, kas tee par tahbeem rakstuceem ir, kas tahdas mulkibas un netizamas pašakas šazerejušchi, — mehs klaiji isšafam, ka tahdi bešprahtigi ueeli, kā šchee minete, kas nomahziteem lafi-tajeem it ahtri war galwu šagrofit, ar ihgnumu notesšajami un ar Latweešču zenteeneem nešahw ne lahda šafarā.

Wisjaunafās šinas un telegrami.

G. M. Mihgā, 22. augustā. „Wald. Wehstnefs“ pašubina garafu rakstu, kura muhšu Walsis waldiba isšafa, ka wina — wifus nošegumus eewehrojot, kas jaunafās laifšs notikufchi — ir peefufufi ar lehnibu gaidot uš šcho nošegumu mafina-ščanos un tabehf turpmal ar stingru rolu wainigos šodihš, lai kahrtiba kluhtu uš-tureta un waldibas wihru tā kā ari privat-žilweku dšihwiba un manta buhtu droščas. Waldiba ušajizina pašchus pawalstneekus, lai tee winai uš šcho noluhku nahf palihgā un ne kad un ne kā negeesch, ka tahdas uelahrtibas winu widū notiktu. Wina isšafa, ka wifas kahrtas, tapat ari semneeki, winai dewufšas sinat šawu ihgnumu pret tahdeem nošedsneekem, un atgahdina beidšot studenteem, ka teem nebuhs peedafitees pee tahdu nošedsneeku mahžibahm un darbeem, kas bes gruhita šoda newar palikt. — Ar II. aif-leenejuma (šl. polit. pahrfš.) šamafšchanu eijot wifai šlumigi; 21. šč. m. šinoja, ka jau lahdi 160 milj. šihmeti. Ari ahšfemes bankas peedahahs. — Generafis Todlebens dabujis pawehli, ar kara-pulku šuštijšchanu uš mahjahm noštahtees tabehf ka Anglu kugi wehl ar weenu Dardanetu uhdenš. Jau pahrzetojušcho pulku weetā 50,000 wihru teel šuhtiti pahri par Balkanu uš Rumeliju, kur — kā jau šenaf sinots — Turku insurgenti šazehšufšees pret muhšu pulkeem; ne šen šchee dumpineekus šafawufchi un daščas weetas nopofšijufchi. — Šadurščanahs štarp Turkeem, Greekeem, Montene-greščeeem un Serbeem wehl nenobeidšahs. Austrešči no insurgenteem ešot leelifšam šakanti un tagad tīfai gahdajot ka šewi waretu aifšahwet. — Batumas eedšihwotaji zaur šuhtneem muhšu kara-waldei isšajufchi padosčanos. — Šchogad nemšot, kā pehru, 218,000 jaunu kareiwu. Uš Widšemi nahf 2459, uš Kurfenti 1565, uš Šgaur-niju 916 wihri. — Augstais Kungs un Keisars 18. augustā laimigi aifnahzis Dwešā un lihds ar Šaweem augšteem pawadoneem palifšot Krimas puššalā lihds pus nowembrim. — 5. augustā generafis Todlebens pahraudšija muhšu pulkus pee Kon-stantinopolies, kurdš 81,233 šaldati bijufchi. — Par Mihgas pilsehtas galwas amata-beedri (nomirufšā weetā) ir ezejšts rakhtungs L. Kerkowius.

Atbildes.

J. E. — Tih. Par šinojuma pirmo daļu širņigi pateizamees, kas ir usnems; otro daļu turpretim ne-usnehmahm, jo bodneekelis, lai nu katolis lai žits, kas pret publiku nelahrtigi isturahs tīf mehrā un šwarā, tīf šatilšchānā ar pirzejem, pehž muhšu domahm nebuht nepelna, ka to eeleef awijēs. Gan jau ari pašči pirzeji to ismahzihš — zaur garam-eešchanu.

No žensjures atwehlets, Mihgā, 22. augustā 1878.

Atbildošchais redaktors un isdewejs: G. Mather's.

Sludinajumi.

Radeem un draugeem Baltija,

no kureem, gandrīš peepesčas aizšefšanas bešt, pats newareju atwaditees, nedš ari sawu aiseeschanu sweschatne sinamu darit, par wīnu draudšibu un leelu laipnibu, to man alafsch parahbijuschi, isfatu šče sawu širnigu patēzibu, zeredams ka laifs un tahtums šchai draudšibai nespehs itahbet.

M. Rufewiķ,
Lufinds.

Ewangeliskas beedribas

dibinatajuš usajinu, swehtdeen, tani 3. septembri, pulstien 3 pehz pusdeenas wal-des zefšanas bešt fapuzetees Jelgamas Ahr-Nihgā, leelajā Umbaru-eelā, Dr. Müller'a namā, 2 trepes augstu.

W. Altbergs.

Tagad Nihgā par adwokatū nometees, efmu runajams Cefsch-Nihgas Ralku-eelā Nr. 4, 2 trepes augstu.

J. Groswalds,

Hofgerichtes- un Rahtes-advokats.

Es bšiwaju tagad Cefsch-Nihgā, Ralku-eelā Nr. 9, Bahra namā, 2 trepes augsti.

A. Webers,

Hofgerichtes un Rahtes advokats.

Skolneezes atradihs laipnigu usnemšchanu, labu ušturu un kreetnu ušraudšibu Peterb. Ahr-Nihgā, Dfirnamu-eelā Nr. 44, Starka namā. Turpat wehlahs dabuht jaunu wih-reetu, tā lihds-eebschweestu.

Skolneezes

atrod ar un beš koftes lehtu usnemšchanu Jelgawā, Leelā-eelā Nr. 1, 2 trepes augšā

Jauns firgus.

Salazē (Salismünde) Sweizeem pušē tiks šogod un uš preelšču tai 3. un 4. oktobri katrā gadā leels firgu, lopu, linu, labibas un krahmu firgus noturets. Sweizeem muiščas walbe.

Skandawā,

sawā jaun-eetaistā kolonialpreelšču bode peedahwaju wifwadās prezes ihpašchi sem-tureeu silkes, šahli, dšelses u. t. j. pr. par tahm wiflohtakabū zenahm, un zeen. publiku laipni usajinu no preelšču labuma un lehtuma pahreelzinatees.

J. Baumgart.

F. W. Grahmann
Nihgā.

Nikolai-eelā blakus strehneetu dahrsam lehgeris un isstahde no wifadās fortes

semf. mašchineem un rihteem. Superfossati un mašchinu eka.

Basinajums.

Pehz tam kad „Baltijas Semfopis“ pahzeltš no Jelgawas uš Nihgu, zeen. publikai teef sinams darits, ka sludinajums preelšch šchis lapaš war uodot neween Jelgawā, redalžijas mahjā, bet nu ari Nihgā, „Zeitungs für Stadt und Land“ ešpedizijai, Muhsu eelā Nr. 13, pee Domās basnizas; tapat ari wifās tanis weetās, kur pate awife apštelejama.

Zaur ščo daru sinamu, ka, no 1. oktobra sahtot, isboschu jaunu politisku un literarisku awife Latweešchu walodā, kuras wahrds buhs

Balks.

Awife isnahts Nihgā, diwreij nebekā un malkahs beš peesuhitšchanas par gadu 2 rubl., pusgadu 1 rubl. 10 kap., gada zetorsfni 60 kap., ar peesuhitšchanu par gadu 3 I 75 1 rubl. Redalžija atronahs Nihgas pilsehtā Ralku-eelā (Kalkstraße, „Извѣрковна я.“) Nr. 9, 2 trepes augsti. Abonementus un sludinajums nem pretim Nihgā beš pasčas redalžijas wehl Jakobsona druka-tawā, Schillinga un Lušana grahmatu bodeš un Jelgawā S. Alunana grahmatu bode.

Pirmais numurs buhs ari promes numurs un tiks isuhitš wairak tuhstfošchōš ešemplarōš.

Tai pirmos numurus ešpedizija waretu lahtigi peesuhit, luhgtu pee laika ap-šefšchanas ušdot. — Parafstī war awife tulit lihds 1. janwarim 1880.

Adwokats **M. Webers** (Waraidošchu Sanderis),
awifes „Balks“ isdewejs un atbildošchais redaktors.

Mugitgradigus

Sweedru superfossatus un Anglu superfossatus

ar 12 un 13 Proz. fossora-flabbes

par to lehtato zenu no lehgera pahrdob

Sermans Stieda,

Nihgā, Marstal-eelā Nr. 24.

„Wuda“, ihpašchi weentahrešch-štipras un weeglas taistās pļaujamas-mašines, kā ari „Budeye.“ Widuwejus un augstgradigus superfossatus,

sem Nihgas politechnikas pahrraudšičha-nas kontroles pahrdob

Ziegleris un beedris

Nihgā, pilsehta Ralku-eelā Nr. 6, sehtā.

Zeenijameem sentureem daram sinamu, ka pee mums dabujami

pasihstamee Langdales superfossati

if **Anglijas,**

kuri stahw apalšč Nihgas politechnikas prowes-stanzijas pahrraudšičhanas.

Katrs pirzejs war pehz patiššchanas, kad 30 pudus un wairak pehet, beš kahdas maksas ešneegt promi ismeklešchanas-stanzijai, Nihgas politechnika, kura tam drufatē listē latwifsti isstaidro, waj superfossatam pateef tahds šatures, kā pee pahrdošchanas galwois.

Brasli Martinsoni,

Pehterbargas Ahr-Nihgā, Ralku-eelā Nr. 8, pee „Widsemneela.“

Kreewn-Curku kara-kronika

S. burtnize tika nu pat gatawa un ir dabu-jama P. Schilling'a un žitās grahmatu-bobēs.

Par laipn. eewehrojumu.

Matu-bifes un schingonji teel lehti un štiri sagatawoti, Peterb. Ahr-Nihgā, Karlines-eelā Nr. 12, apalščā. Turpat ari nogreestus un isfemetus matus pirk.

augst u. masakgrabigi ar peesolita labu-ma apgalwošchanu, tā tā ari tali-mehli un wifadās laufam. mašines un rihti.

Stalbes-bruhšes alus.

Šchini gadā no 1. septembra ešahkot, buhs latrā briedi pee Adolph Fischer, Jaun-Zehzēnōš dabujams portera un bairičha alus par tahdahm pašcham zenahm, tā Stalbes-muiščā.

Swehtku programa

preelšč

brihwesfibas swehtkeem

Jelgawā, swehtdeenā 27. augustā.

1) Swehtki sahtees pulstien 1 pusdeenā Schirtenhoesera dahrsā ar swehtku uwertihru un swehtku runu. Pa deenu buhs dahrsā dšeedašcham no dahšchem dšeedataju koreem un musiā.

2) Goda meelastis sahtees pulstē 4 pehz pusdeenas Schirtenhoesera sahtē. Kas weh-lahs pee ta dalibu nemt, tam japeeteizahs lihds 26. augustam pee P. Alunana kunga Katolu-eelā Nr. 48.

3) Pulstien 9 wakarā sahtees teatris pilsehtas teatra namā.

4) Wakarā buhs Schirtenhoesera dahrsā konzerte un sahtē bale.

Swehtku komiteja.

Zeem zeen. dšeedataju koreem, kwei muhsu šchigada

brihwesfibas-swehtkus

Jelgamā puššot wehlejuschees, zaur ščo pašemigi sinamu daru, ka pee manim dahšas numuru-istabas wehl aistaupitās teel — luhdsu laipni woi nu zaur rakstu jeb personigi briedi laika peeteitrees.

Ar zeenishchanu

Samuel Weinbergs,

Wilnas-weesnizas ihpašchneels Jelgawā.

Brihwesfibas-swehtku

goda meelasta galda-kahrtēs zeen. swehtku-dalibas nehmeji warehs wehl tai pašā deenā 27. augustā šch. g. no pulstien 1-3 pehz pusdeenas ari Schirtenhoesera f. ruhme zaur swehtku komitejas loželki S. Weinberga f. turpat laipni preti nemt.

Swehtku komiteja.

Weefibas-wakars.

isrihtos Leel-Gezawas teefas namā 27. augustā 1878 g.; wehlat buhs bale ar danžochanu. Ge-eešchanas malka: lungeem 1 rub., pee tam katram briedu wenu waj diwi dahmas eewest. Šchis naudas atlikums preelšč labdariga mehrtā. Gešahkums pulstē 5 pehz pusd.